

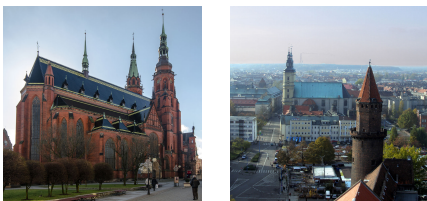
С. Заброварний

Легніца

ЛЕГНІЦА (Лігниця; польс. Legnica, нім. Liegnitz; до 1945 – Лігніц) – місто Нижньосілезького воєводства, повітовий центр у Польщі, осередок українського шкільництва та громадсько-культурного життя. Знаходиться на р. Качава (притока Одри, бас. Балтій. моря), за 350 км від Варшави, за 60 км від м. Вроцлав, за 80 км від кордону з Німеччиною та за 60 км від кордону з Чехією. Пл. 56,29 км². Насел. наприкінці грудня 2013 складало 101 992 особи. За переписом 2002, переважну більшість жит. – 94,96 % – становили поляки; українцями себе називали 0,34 %, лемками – 0,24 %. Залізнична станція. Міста-побратими: Дрогобич (Львів. обл.), Вупперталь (Німеччина), Бланско (Чехія), Роан (Франція), Оренбург (РФ). Тер. Л. заселена здавна, про що свідчать численні археол. знахідки. Достовірно відомо про наявність тут слов'ян. поселень вже у 8 ст. Уперше Л. згадується в писем. джерелах 1149. Місто було однією зі столиць Сілез. князівства першої польс. князів. і королів. династії П'ястів. Після поразки війська сілез. князя Генриха II Благочестивого (тоді ж і загинув) від монголів у битві на Легніц. полі 9 квітня 1241 Л. потрапила в облогу. Завдяки мужності захисників місто не здалося та стало останнім пунктом просування військ Батия на Захід. Від 1248 – столиця незалеж. Легніц. князівства. Завдяки розташуванню на перехресті торг. шляхів з Німеччини через Вроцлав і Краків до Києва тут стрімко розвивалися ремесла та торгівля. Зі смертю остан. представника легніц. гілки П'ястів князя Георга-Вільгельма I 1675 Л. відійшла до Австрії, унаслідок 1-ї Сілез. війни 1742 – до Прус. королівства Нім. імперії. Під час Семиріч. війни 1760 побл. міста прус. військо черг. раз перемогло австрійське, а у серпні 1813 військо союзників під командуванням прус. генерала Блюхера – франц. військо під командуванням Макдональда. 1815–1919 та 1938–41 – місто прус. провінції Сілезія, 1919–38 та 1941–45 – прус. провінції Нижня Сілезія. Після 2-ї світової війни за умовами Потсдам. конф. Л. відійшла до Польщі. У 2-й пол. 1940-х рр. майже все нім. насел. було виселене за межі новоутвор. Польс. Нар. Респ., а на їхнє місце прибули переселенці зі сх. польс. тер., які увійшли до складу УРСР і Білорус. РСР. Унаслідок [Акції «Вісла»](#) в Л. з'явилася значна укр. громада. 1945–84 у місті дислокувався штаб Пн. групи військ СРСР, 1984–91 – Гол. командування військ Зх. напряму СРСР, яке здійснювало заг. керівництво Зх., Пн. і Центр. групами військ, Білорус. та Прикарп. військ. округами. Тому поляки називали Л. «Маленькою Москвою». Рад. (рос.) війська звідси повністю були виведені 1993. У 1975–98 – центр Легніц. воєводства. 1844 мешкало 13 150, 1880 – 37 157, 1900

– 54 882, 1939 – 78 456, 1945 – 25 085, 1960 – 65 тис. осіб. Л. – центр Легніц.-Глогув. рудного р-ну. У 1950-х рр. тут побудовано перший у Польщі мідноливар. завод. 1997 створ. спец. екон. зону «Легніца». Нині у місті працюють понад 30 великих підприємств, які, окрім виробництва міді, виготовляють гірн. машини й устаткування, одяг, взуття, роялі та піаніно, харч. продукцію тощо. Є також знач. освіт. центром Нижньосілез. воєводства. У 7-ми легніц. ВНЗах навч. 16 тис. студентів. Серед пам'яток архітектури – готич. собор св. Петра і Павла (1329–90), костел св. Марії (12 ст.; сучас. вигляду набув після реставрації у 1-й пол. 19 ст.), костел св. Іоанна Хрестителя (1333, 1714–20), замок П'ястів (закладений наприкінці 11 ст., неодноразово перебудовувався; нині пед. інститут), стара (1737–41; нині театр) та нова (1902–06) ратуші. Укр. життя в Л. зосереджується навколо відділу *Об'єднання українців у Польщі*, укр. церков, зокрема православної Воскресіння Господнього та греко-католич. Успіння Пресвятої Богородиці, й заг.-осв. школи № 4 з українською мовою навч. Перші 3 р. (1957–60) укр. класи діяли при ліцеї у Злоторії, ними завідувала М. Павенцька. 1960 були приєднані до початк. школи з євр. мовою навч. під дирекцією М. Таненцапфа. 1962 на їхній базі створ. укр. ліцей. Від 1999 він разом з г-зією № 10 складає єдиний комплекс заг.-осв. школи № 4. Директорами були: І. Снігур (1962–77), Я. Бекас (1977–91), Б. Гнатюк (1991–2001), О. Калитка (2001–06), від 2006 заклад очолює А. Гаврильчак-Маланчак. До серед. 1990-х рр. Легніц. ліцей був єдиною укр. школою у Польщі. Нині у ліцеї та гімназії навчаються понад 100 учнів з усієї Польщі. Заг.-осв. школа № 4 відзначається високим рівнем розвитку худож. самодіяльності учнів. Це, крім ін., хор «Полонина» (худож. кер. був М. Дуда, нині – Я. Левків) і танц. гурток (керувала Г. Димітрієва). Легніц. гуртки худож. самодіяльності виступали на всіх укр. фестивалях і багатьох концертах. У Легніц. ліцеї навчалися вчені, громад. і культурні діячі *В.-Р. Ющак, Т. Янків, В. Мокрий, М. Чех, П. Тима, Я. Сирник, Б. Дрозд, Р. Дрозд, І. Галагіда, Ю. Стажинський, Б. Гук*. Від 1991 функціонує Лемків. ансамбль пісні і танцю «Кичера» під керівництвом Ю. Стажинського. Цей колектив здобув популярність не лише у Польщі (премія ім. О. Кольберґа), а й за її межами, зокрема виступав в Україні, Боснії та Герцеговині, Хорватії, Франції, Німеччині, Угорщині, Італії, Португалії, Словаччині, Румунії, Мексиці, Перу, Коста-Риці. У Л. народилася укр. біатлоністка *О. Підгрушна*.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Wielka Encyklopedia PWN. Warszawa, 2003. T. 15.

Бібліографічний опис:

Легніца / С. Заброварний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-54054>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).